

Syllabus

Digitale voor- en nazorg

Seizoensthema voorjaar 2020
HCC

Inhoud

Deze syllabus hoort bij het HCC-seizoensthema Digitale voor- en nazorg van begin 2020. Hij is gebaseerd op de presentaties die in het kader van dit seizoensthema op veel plaatsen is/wordt gehouden.

Het doel van de presentatie en deze syllabus is je bewust te maken van het belang en de mogelijkheden om nu al je digitale nalatenschap te regelen. Daarbij gaat het onder andere over toegang tot de apparatuur en de social media-accounts van de overledene voor de nabestaanden.

De presentatie en syllabus gaan over een serieus onderwerp, maar bevatten ook grappige en bijzondere anekdotes die duidelijk maken waarom je nu al over je digitale nalatenschap na zou moeten denken.

Inhoud	2
1. Digitaal voortleven	3
2. Digitale voorzorg	7
2.1 Wachtwoorden	7
2.2 Social media na overlijden	8
2.3 Vooraf laten regelen	9
3. Digitale nazorg	9
3.1 Wachten	10
3.2 Social media	11
3.3 Apparatuur ontoegankelijk of kapot	11

1. Digitaal voortleven

Sociale media echter geen toverformule tegen eenzaamheid

Steeds meer ouderen chatten heel wat af

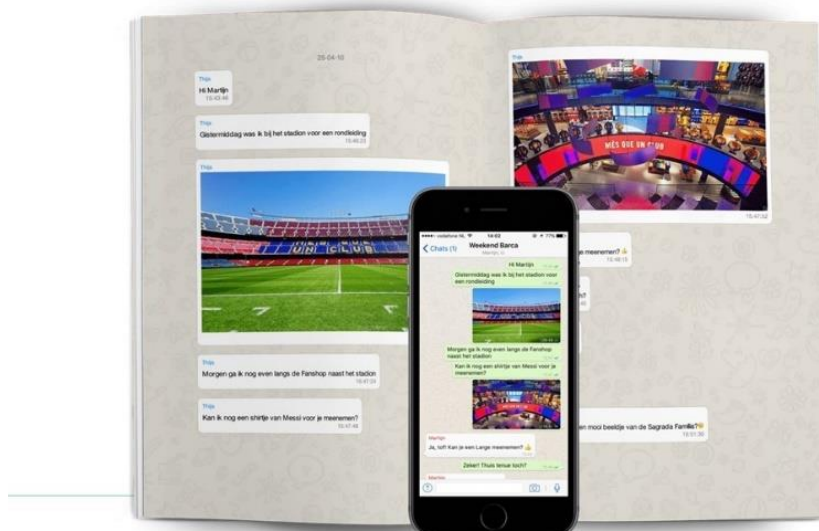

'Achterachterachterkleinkinderen zien me praten, lopen, zingen'

Joop (82) wil in 3D doorleven

Niet alleen jongeren, ook ouderen hebben tegenwoordig een digitaal leven. Dankzij bijvoorbeeld Facebook en WhatsApp kunnen mensen gemakkelijk contact met elkaar houden en berichten en foto's delen. En wat te denken van digitaal 'voortleven': online blijven bestaan als jij zelf er niet meer bent. Als herinnering voor je dierbaren en hun nakomelingen. Geen vergeeld kiekje meer, maar een levensechte video in 3D. Het kan allemaal.

WhatsApp bewaren?

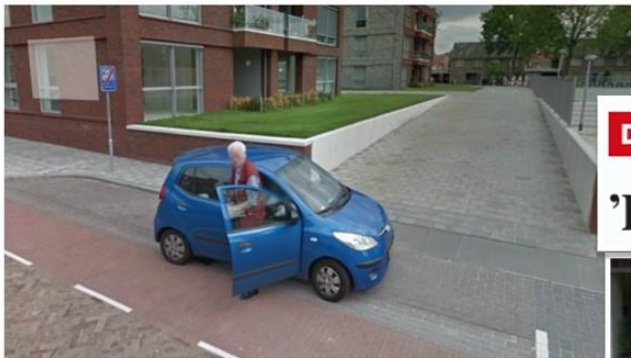

**20% korting
voor HCC-leden**

hcc¹

Je kunt de vluchtige digitale wereld ook weer tastbaar maken. Een WhatsApp-boek bijvoorbeeld is een boek waarin je de chatgeschiedenis met een contactpersoon kunt laten afdrukken, compleet met foto's. Een leuke manier om de online correspondentie echt in je handen te houden.

HCC-leden krijgen 20% korting op het papieren boek, als e-book (PDF) is het zelfs gratis. Kijk op <https://www.hcc.nl/vereniging/ledenvoordeel> en na het inloggen krijg je een code te zien bij de aanbieding van Whappbook.

JUDITHS OVERLEDEN OPA BLIJKT VEREEUWIGD OP GOOGLE STREETVIEW EN HIJ IS NIET DE ENIGE

Doden leven voort op Street View

'Deze beelden zijn een cadeau'

Zijn moeder is al drie jaar overleden, maar Roger ziet haar terug op Google Maps

Wie digitaal voort wil leven voor de nabestaanden, heeft daartoe dus volop mogelijkheden. Maar ook als je er níet zelf voor kiest, gaat je digitale leven soms door. Denk maar aan de beelden op Google Streetview. Personen die daarin in beeld komen, worden als het goed is onherkenbaar gemaakt. Maar het gaat niet altijd goed, zoals bovenstaande voorbeelden laten zien. Het kan een onverwacht cadeautje zijn om je je overleden dierbare opeens op je computerscherm of smartphone terug te zien. Maar misschien zit je daar wel helemaal niet op te wachten. Dan hebben we het over de ongewenste bijeffecten van het digitale voortbestaan.

Er zijn zelfs heel goede redenen te bedenken om wanneer het aardse leven stopt, ook het digitale leven te beëindigen. Een daarvan is identiteitsfraude. Sander van der Meer vertelt dat er jaarlijks duizenden aangiften worden gedaan van identiteitsfraude met betrekking tot personen die online doorleven na hun overlijden. Kwaadwillenden struinen bijvoorbeeld internet af op zoek naar In Memoriam-sites en condoleance-sites. Ook worden foto's van overledenen gebruikt voor allerlei doeleinden. Zo kwam een artiest een tijd terug in opspraak, omdat tussen de 'fans' op zijn website ook een de foto van een overleden persoon bleek te zitten.

AVG-regels

In dat verband is er wel iets dat je je goed moet realiseren: de Wet op de Privacy en ook de recent ingevoerde AVG-wetgeving (Algemene Verordening Gegevensverwerking) hebben alleen betrekking op levende personen. Voor overledenen geldt het recht op privacy niet. Ook dat is een goede reden om je digitale nalatenschap te regelen.

Wat gebeurt er bijvoorbeeld met accounts van deze social media? Wordt er na overlijden nog gereageerd op datingprofielen van bijvoorbeeld een Relatieplanet-, Tinder- of Second Love-account? En hoe zit het met je (soms betaalde) online cloudopslag als OneDrive of iCloud waar allerlei gegevens zoals foto's en filmpjes, persoonlijke informatie en administratie van je staan opgeslagen?

Commerciële bedrijven zoals webwinkels, telecomdiensten en kranten worden niet in kennis gesteld als iemand komt te overlijden. Wat gebeurt er met die gegevens? Nabestaanden krijgen jouw post, betalingen lopen door, enzovoorts. Je kunt dus beter vooraf al veel regelen om het jezelf nu en voor je nabestaanden later gemakkelijker te maken. Leg vast van welke diensten je nu allemaal gebruikmaakt. Ook dit is een onderdeel van digitale voorzorg.

Wil je iemand machtigen om na jouw overlijden jouw online en computerzaken te beheren, dan dien je dat vooraf goed te regelen. Apparatuur kun je als nabestaande namelijk erven, maar een account

niet! Dit is persoonlijk en niet-overdraagbaar. Inloggen op het online account van de overledene is volgens de letter van de wet zelfs strafbaar. Dit geldt ook voor de hardware: regelmatig is pas weken nadat iemand overlijdt uitgezocht wie precies de erfgenamen zijn en pas dan mogen die wettelijk beschikken over de computer of telefoon. In de praktijk gaat het vaak anders, maar officieel moet eerst het testament openbaar zijn. Zo niet, dan pleegt de nabestaande computervredebreuk.

2. Digitale voorzorg

Het onderwerp 'Digitale voorzorg' bestaat uit drie onderdelen, te beginnen met 'Wachtwoorden', vervolgens komt 'Social media na overlijden' aan bod en ten slotte 'Vooraf laten regelen'.

2.1. Wachtwoorden

Voor apparaten zoals je computer, tablet, smartphone en smartwatch heb je gebruikersnamen en wachtwoorden. Maar dat is alleen nog maar de hardware. Denk ook aan je abonnementen op tijdschriften en streamingdiensten, het lidmaatschap van sportverenigingen en omroepen, de verschillende verzekeringsmaatschappijen waar je polissen hebt lopen, de online reisbureaus waar je vakanties boekt, de webwinkels waar je koopt. De lijst van plekken waar je online geregistreerd staat, wordt ongemerkt steeds langer. Zorg dat je die gebruikersnamen en wachtwoorden opslaat. Onthoud bovendien dat tweestapsverificatie de zaken nog iets gecompliceerder kan maken. Deze uitbreiding van het wachtwoord is goed voor de beveiliging van je online accounts en belangrijke websites, maar daardoor moet de nabestaande wel bij de computer én de telefoon kunnen.

- Gebruik op je computer en smartphone bijvoorbeeld een wachtwoordmanager. Je besturingssysteem (Windows, Mac/iOS of Android) heeft een functie om je wachtwoorden op te slaan, net als Google wanneer je daar standaard op bent ingelogd. Andere wachtwoordmanagers zoals LastPass (lastpass.com) hebben de

mogelijkheid om iemand te machtigen die bij jouw wachtwoorden kan komen als je daar zelf niet meer toe in staat bent.

- Schrijf je wachtwoorden op in een boekje dat je goed bewaart of maak gebruik van de checklist Wachtwoorden en abonnementen die je kunt downloaden van . Zorg dat je nabestaanden hiervan op de hoogte zijn en dat zij het ook kunnen vinden wanneer je er niet meer bent.
- Gebruik een usb-stick om je gegevens te bewaren. Een veilige manier om dat te doen, vind je in het artikel *Een gerust gevoel voor later* uit PC-Active 304 en als download op de themapagina.
- Leg het bestaan van je document met gebruikersnamen en wachtwoorden vast in je [levens)testament of samenlevingscontract, zodat je zeker weet dat dit aan bod komt na je overlijden.

2.2. Social media na overlijden

Er zijn tegenwoordig heel veel social media, wij benoemen hier de belangrijkste en beginnen met Facebook. Er wordt beweerd dat in het jaar 2100 er 5 miljard dode Facebook-gebruikers zijn. Maar dat hoeft helemaal niet. Bij Facebook kun je je nalatenschapswensen kenbaar maken: je kunt je account na overlijden laten verwijderen of kiezen voor een herdenkingsstatus waarbij nabestaanden een online plek hebben om samen herinneringen te delen. Naast de profielnaam verschijnt de tekst *Ter nagedachtenis van* en de foto's, video's en berichten blijven op Facebook staan. Hoe je dat doet, staat beschreven in het artikel *Social media na overlijden* in PC-Active 310, ook te downloaden op de themapagina.

Ook bij Google kun je kiezen: je account na overlijden laten verwijderen of niet. Maar vraag je af of het wel handig is als niemand meer toegang heeft tot jouw Gmail en Google Drive? Je kunt ook specifieke accountsgegevens delen met een contactpersoon. Wederom: hoe je dat doet, lees in het artikel *Social media na overlijden* in PC-Active 310.

2.3. Vooraf laten regelen

Er bestaan bedrijven die erin gespecialiseerd zijn om je digitale nalatenschap te regelen, zoals je hierboven ziet. Natuurlijk moet je wel erop letten welke gegevens je allemaal verstrekt aan dit soort bedrijven.

3. Digitale nazorg

Als je als nabestaande zaken wilt of moet regelen, dan kun je dus te maken krijgen met de apparatuur en de accounts van de overledene. Dat kan een hoop gedoe opleveren, zeker als de overledenen geen digitale

voorzorg heeft gepleegd. Hier bespreken we drie onderwerpen die betrekking hebben op digitale nazorg.

3.1 Wachten

The image shows a screenshot of the DigiD login page on the left and a two-factor authentication screen on the right. The DigiD page has a header with the DigiD logo and the text 'Inloggen bij CZ: Zorgverzekeraar voor CZ, OHRA, Delta Lloyd en PZP'. Below this, there are two radio buttons for the login method: 'Ik wil inloggen met alleen gebruikersnaam en wachtwoord' (selected) and 'Ik wil inloggen met een extra controle via sms'. A red circle highlights the second option. Below the radio buttons are input fields for 'DigiD gebruikersnaam' and 'Wachtwoord'. A red dotted arrow points from the 'Ik wil inloggen met een extra controle via sms' option to the two-factor authentication screen on the right. The two-factor authentication screen has a blue background with a white cloud icon and the text 'Twee-factor-authenticatie'. It shows five empty boxes for the verification code and the text 'Er is een bericht met een verificatiecode verstuurd naar je apparaten. Voer de code in om door te gaan.' and 'Geen verificatiecode ontvangen?'. Below the two-factor authentication screen are logos for T-Mobile, Vodafone, Caiway, and hcc.

Wacht met beëindigen tv, telefonie en internet!

Als je niet bij de data van je overledene kunt, is hier een belangrijke tip: wacht met het beëindigen van televisie-, internet- en telefonie-abonnementen. Je komt namelijk niet meer bij de e-mail als het internetabonnement is opgezegd. En de voicemail is niet meer beschikbaar als je het telefoonabonnement opzegt, enz. Kortom: zorg dat je eerst weet van welke diensten iemand allemaal gebruik heeft gemaakt.

Over de twee-factor-authenticatie, ook wel tweestapsverificatie genoemd, hadden we het al eerder. Deze kan de toegang bemoeilijken omdat je daarvoor naast de computer ook de smartphone nodig hebt waar een toegangscode naartoe wordt gestuurd. Er zijn ook bedrijven, vooral financiële instellingen en verzekeraars, die gebruikmaken van iDIN. Bij die sites log je in via je bankomgeving en daar moet je dan wel bij kunnen.

3.2 Social Media

Al eerder zagen we bij digitale voorzorg hoe je bij Facebook en Google vooraf je wensen kunt aangeven voor wat er na je overlijden met je account moet gebeuren. Maar ook als nabestaande zijn er mogelijkheden om een account volledig te kunnen verwijderen. Of om het accounts een herdenkingsstatus te geven waarop anderen hun herinneringen kunnen plaatsen. Ook bij Twitter kun je als nabestaande een verwijderverzoek indienen. Bij LinkedIn kan dat niet, maar kun je wel het volledige profiel van de overledene verwijderen.

Wat je als nabestaande precies met de social media-accounts van de overledene kunt doen, lees je in het artikel Social media na overlijden in PC-Active 310.

3.3 Apparatuur ontoegankelijk of kapot

Zoals gezegd kan de wet (computervredebreuk) het beheer van de hardware of de accounts van een overledene in de weg staan. De fabrikanten van computers en smartphones hebben ook zo hun eigen beleid. Zij werken niet altijd en soms helemaal niet mee als nabestaanden toegang willen krijgen. Zo staat in de algemene voorwaarden van Apple bijvoorbeeld: "Je aanvaardt dat je account niet overdraagbaar is en dat alle rechten op je Apple ID of materiaal in je account vervallen bij overlijden."

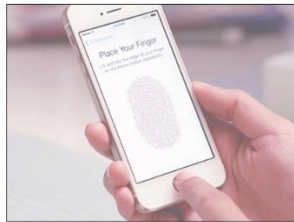
Het is goed te begrijpen dat bedrijven niet zomaar meewerken, zegt Sander van der Meer. Het gaat namelijk niet alleen om de overledene zelf, maar ook om de privacy van iedereen met wie de overledene heeft gecommuniceerd. Of dat nu de e-mail is die op de computer staat of bijvoorbeeld de WhatsApp-geschiedenis op diens smartphone.

Toch kan het van groot belang zijn om toegang te krijgen tot de data van een overledene, bijvoorbeeld in het trieste geval van zelfdoding van een minderjarige. Ouders willen soms alles weten wat ze maar te weten kunnen komen om de beweegredenen te begrijpen. De politie kan daar niet bij helpen, die werkt komt alleen in actie als er vermoeden is van een strafbaar feit.

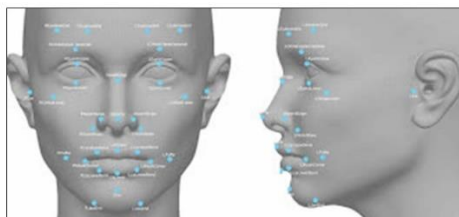

In die gevallen kan het bedrijf Digitale Nazorg van Sander van der Meer helpen: hij heeft al meerdere keren de data op een vergrendelde telefoon

weten te achterhalen en daarbij ouders kunnen helpen in hun verwerking. Als specialist op dit gebied beschikt hij over dezelfde apparatuur als die de politie gebruikt. Maar, waarschuwt hij, je moet er wel op zijn voorbereid dat je ook dingen te weten kan komen die je liever niet wilde weten. Uiteraard kan Van der Meer alleen aan de slag als klanten kunnen aantonen dat zij de rechtmatig eigenaar zijn van de apparatuur, door middel van een verklaring van erfrecht of een akte van overlijden.

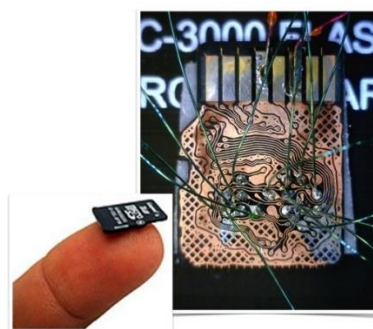
Kan het (technisch)?
Mag het (juridisch)?

De toegang tot telefoons en computers wordt steeds geavanceerder. Smartphones maken steeds vaker gebruik van biometrische herkenning, zoals een vingerafdruk, irisscan of gezichtsherkenning. Maar een vingerafdruk of irisscan van een overledene werkt niet.

iPhone
(aanrijding tram)

MicroSD (MH17)
(50x vergroot)

Behalve dat een smartphone of laptop vanwege een wachtwoord of pincode ontoegankelijk kan zijn, kan deze ook kapot zijn gegaan bij bijvoorbeeld een verkeersongeval of een brand. Ook in dit soort gevallen heeft het bedrijf van Sander van der Meer al uitkomst kunnen bieden door

waardevolle data terug te halen. Ook gegevens op oude floppy disks en diskettes kan zijn bedrijf uitlezen.

Tot zover deze syllabus, meer info vind je in de andere bijlages:

- Artikel 'Social media na overlijden' uit PC-Active 310 p. 50-53
- Artikel 'Een gerust gevoel voor later' uit PC-Active 304 p. 60-62
- Checklist wachtwoorden en abonnementen
- Presentatie seizoensthema Digitale voor- en nazorg (voor video's)